עין משפט נר מצוה

מח א מיי׳ פ״ז מהל׳ יבום הלכה כג סמג עשין נא טוש״ע אה״ע סימן קנב סעיף י:
מט ב מיי׳ שם פ״ב הל׳ כ סמג לאוין סג טוש״ע אה״ע סימן קנו סעיף ג:
מז ג מיי׳ פ״י מהלכות גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קנא:

גליון הש״ס

גמ׳ לישנא מעליא נקט. עי׳ כתוס׳ דף יג ע״ב וש״נ: תוס׳ ד״ה זו דברי ר״מ וכו׳ וד״ה ר״מ לקמן וכו׳. מעין זה כתב ר״ת בתוס׳ דף מא ע״ב מד״ה מאן דמתני ושם דף ט ע״ב מד״ה מלאמר וכה כתבו תוס׳ מיד דף מד ע״ב ד״ה מא שמע וכן כתבו תוספות שבת דף קכג ע״ב ד״ה אמוקי ובכתס דף מה ע״ב מד״ה ג׳ שאלגו ובמעילה דף יג ע״ב תוספות ד״ה מלגי מוקדשין:

תוספות רי״ד

היתה בת ישראל ונפסלה מן הכהונה פי׳ דחשבינן לה זונה וכן בת כהן מן התרומה ובת לוי מן המעשרות משום קנסא: מתו אחיו של זה וכו׳ פי׳ חולצין דהא אשת אחיו היא ולא מייבמת משום קנסא או משום גזירה דהויא לה גורשת אחיו ושמא יאמרו גירש זה ונשא זה והויא לה גורשת אחיו. ואין יורשין של זה וכו׳ זו היא כתובת בנין דכרין הכי מפרש לה ביבמות: אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר: פי׳ בולד ממזר פליגי רבנן דלא משוח ליה ממזר ומותר בישראלית אבל בתצא מזה ומזה לא פליגי רבנן דהכי אמרי׳ בפירקין דלקמן דבשלום מלכות לרבנן תצא ולא פליגי רבנן אלא שהולד כשר: ומודים חכמים לר״מ בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מפני שהוא פסול תורה: אמר רב אשי אף אנן תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מאן קתני לה איליטא ר׳ מאיר ניערבינהו וניתנוהו אלא לאו ש״מ רבנן היא ש״מ: מתני׳ כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות ונשאו ונמצאו אלו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. פי׳ כל העריות שאמרו שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים אם הלכו הצרות האלו ונשאו לשוק ונמצאו העריות איילונית ואיגלי מילתא שהיו קדושי המת בהן בטעות ונמצאו שלא

זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים אפילו לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ההוא גיטא דהוה כתיב ביה לשם איסטנדרא דבשכר שלחה רב נחמן בר רב חסדא לקמיה דרבה כי האי גוונא מאי שלח ליה בהא אפילו ר״מ מודי מאי טעמא מאותה מלכות הוא ומאי שנא מסנטר שבעיר התם זילא להו מילתא הכא שביהא להו מילתא אמר ר׳ אבא אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר ומודים חכמים לר״מ שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולד ממזר אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה הא מאן קתני לה איליטא ר״מ ליערבינהו וליתנינהו אלא ש״מ רבנן ש״מ: [א]כל עריות שאמרו כו׳: [ב]נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא [ג]דאמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו וה״ה לזינו והאי דקתני נישאו [ד]לישנא מעליא נקט ואיכא דאמרי נישאו וה״ה לזינו לימא מסייע ליה לרב המנונא דא״ר המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו דווקא משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים: הכונס את יבמתו כו׳: וצריכא דאי אשמעינן בהך קמייתא משום דלא איקיים מצות יבום אבל הכא דאיקיים מצות יבום אימא לא ואי אשמעי׳ הכא משום דקא רמיא קמיה אבל התם דלא רמיא קמיה אימא לא צריכא: כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר וכו׳ ר״א אומר אם לאלתר יצא וכו׳: היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין ועסוקין באותו ענין זהו לאלתר עמדו זהו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אמר [ג]לא נישאת זהו לאלתר [ד]נישאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני

זכות

זו דברי ר״מ. דגט נפסל משום שלוש מלכות: סנטר. מפרש בגמרא (דף פח.) כר מחוויא זקן הממונה להיות בקי בגמלת גבול שדה כל מיס ומיס: איסטנדרא דבשכר. שלטון של בשכר עבדו של מלך: ומאי שנא מסנטר דעיר. דמשמעינן לר״מ דפליג: זילא להו מילתא. שאין שולטנות גרועה מזו ובוטת הוא למלך שנזכר זה והניחו כל שאר משרתיו: שביתא. לפי שמולטנותו משוכה: הולד כשר. משלוש מלכות קמי: ליערבינהו וליתנינהו. בהדי משנה שם מלכות דחד פסולא הוא: זינו לא. מינה אסורה להתייבם דישאו חמור שמא ימרו חלק לה וישת וחזר לכונסה משנתגרשה והוה ליה נושא את חלוצתו דקס ליה ד) בגלא יבנה: דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים. ובאו ואמרו לה מת בעלך וישת דאסרינן לה למיהדר ואע״פ שבאונס משום שמא ימרו גירש ראשון ונשא זה וחזר הראשון והמחזירה לאמר גירושי שני ונמצא מחזיר גרושתו משנישת הכי נמי אמרי׳ הכא שמא ימרו חלק זה ונשא זה כו׳ אבל זנות לית ליה קלא כולי האי ומידע ידעי דפרישותא הואי ולא משדי לה בחלוצה: דלא אקייס מצות יבום. שע״י הערוה נישאת הלרה לשוק הילכך כי אגלאי דלאו ערוה הואי קנסינן לה משום דלא המתינה ואסרינן לה איכא: אבל. סיפא דאקייס מצות יבום כשנישאת זו לשוק ע״י שנתיבמה לרתה אימא תו לא הוה לה לאמתוי ולא נקנסה: ואי. תנא סיפא משום דרמיא קמיה שתיהן נפלו תחילה להתייבם כאחת וכשנתייבמה האחת קודם שתבא שני שערות היה לה לצרתה להמתין עד שתגדלה שיהו יבומי חברתה כשרין דכיון דאתרמאי קמיה צריכה לאתא מידי זיקתו ליבומין ולאיכא אבל. צרת ערוה מתחילת נפילתן היתה הלרה הזו סבורה דלא רמיא קמיה ליבום שהרי הערוה מוציאתה מידי זיקתו הלכך לא הוה לה לאסוקי אדעתא ולאמתוי שמא תמצא הערוה איילונית הואיל ומסולקת היא ממנו לא מסקא אדעתא ולא ליקנסה מלהתייבם ומליטול כתובה דהא אנוסה היא קא משמע לן: באותו ענין. בדברי גירושיה:

זכות

ב) סוטה יח: יבמות פא לב: לה. לו., ג) [לעיל עו: וש״נ], ג) רש״ל וה״ה בתוספתא, ד) עי׳ רש״ל ורש״ל, ה) [שיין לעיל ע״ל במשנה].

מוסף רש״י

שומרת יבם שזינתה. כשהיא שומרת יבם, אסורה ליבמה. כאשה שזינתה תחת בעלה שאסורה לבעלה (סוטה יח: וכעי״ז יבמות פא.), לישנא מעליא נקט. שמלה ולכך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.).

תוספות רי״ד (המשך)

היו אלו צרותיהן ולא פטורם העריות האלו מן החליצה תצא מזה ומזה פי׳ מהבעל שנישאת לו ומיבם וכל הדרכים האלו בה: וכן הכונס את יבמתו ונפטרה צרתה בביאתה כדאמרן בית א׳ הוא בונה ולא שתים ונמצאת זו שנתיבמה אילונית ואין יבומיה ייבומין שהרי לא היתה אשת המת ונמצאת שלא נפטרה צרתה ונשאת לשוק בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גרס׳ בהאשה רבה ת״ר זו דברי ר׳ עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אבל חכ״א אין ממזר מיבמה: אמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבמה ואמרינן בשלהי פ״ב דסוטה אמרי במערבא אין הלכה כרב המנונא: מתני׳ כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ר׳ אלעזר אומר אם לאלתר יצא אינו גט ואם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני פי׳ אלה הם דברי הבעל המערער שאומר כי הסופר טעה ונתן הגט שהיה צריך ליתן לו נתנו לאשה והשובר שהיה צריך לתת לאשה נתן לו וכשנתנו זה לזה נמצא שאני נתתי לאשתי השובר והיא נתנה לי הגט וסברתי לגרש את אשתי בגט וגרשתיה בשובר והרי רגלים לדבר שהשובר יוצא מתחת יד האשה והגט מתחת יד האיש ת״ק תאר״ה, ד) עי׳ רש״ל ורש״ל, ה) [שיין לעיל ע״ל במשנה].

מ״ר ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר. פי׳ בקונטר׳ דלשלוש מלכות קמי וקשה לר״ת דלא״כ פליגי מדרב יהודה אמר שמואל דלעיל דאמר אבל חכמים אומרים אפי׳ לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ותיגשת לכתחילה אע״פ שלא נכתב לשם מלכות מ״כ היאך אנו כותבין בגיטין לבריאת עולם הא קי״ל כרב בתיסורי ולדידיה אסור לגרש בו לכתחילה ולספרים דגרסי לעיל אמר רב יהודה אמר רב קשה דרב מדרב ונלטרך לומר דאמורמי מינהו מליגא דרב ואומר הרב רבי אלחנן דלא קשה מידי דבסנטר העיר כשר טפי לפי שהוא ממלכות העיר אבל בשם מלכות אחרת אסור לגרש בו ובדיעבד הולד כשר ומשום דר״מ בעי מלכות חשובה קאמר אבל חכמים אומרים אפילו סנטר דגרע הוא מגורשת כיון דהוא מאותה מלכות ועדיף ממלכות אחרת ומה שאנו כותבין לבריאת עולם משום דהשתא ליכא שום מלכות בכך שאפי׳ עובדי כוכבים אינם מונין בשנות מלכים אבל בימי חכמים היו רגילין למנות בשנות מלכים כדאמרינן בגט פשוט (נ״ב דף קמד:) מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים פי׳ שהיו כותבין כן בשטרותיהן לכבוד המלך לומר מלך הרבה והרב ר׳ יוסף פי׳ דעכשיו אין המלכות מקפדת ולהכי לא כתבינן בשנות מלכים מדע דהא ר״מ מודה דכתבו בשם איסטנדרא כשר משום דאין מלכות מקפדת ור״ת מפרש דלא אשלוש מלכות קאי זו דברי ר״מ אלא אהיה במורה וכתב במערב אבל בשום מלכות אחרת מותר לגרש בו לכתחילה לרבנן ולא פליג אדרב יהודה דלעיל ומגורשת היינו שתגרש בו לכתחילה קאמר אפי׳ נכתב בשם סנטר דזילא בהו מילתא וכל שכן השתא שמותר לכתוב בבריאת עולם דלא זילא בהו מילתא כלל דלא מתקנאים בזה וקי״ל כחכמים ואע״ג דסתם לן תנא כר׳ מאיר מ״מ מדקאמר לעיל ומשום שלוש מלכות הולד ממזר אין ר״מ לטעמיה כו׳ וכן בפ״ק (לעיל ה:) משום דלא אמר נפני נכתב ובפני נחתם יוליא והולד ממזר ומשני אין ר״מ לטעמיה כו׳ משמע דלית הלכתא כוותיה והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי דמודים חכמים לר״מ בשינה שמו ושמה מדלא ערבינהו בהדי היה במזרח כו׳ דדמיא ליה ומיהו קשה לפירוש רבינו תם דלקמן בפרק בתרא (דף פו.) פריך אההיא דשלשה גיטין פסולין ותו ליכא והא איכא שלוש מלכות התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניתא לר״מ אלא לרבנן דאמרי הולד כשר מאי איכא למימר אלמא משמע דשלוש מלכות דווקא בדיעבד הולד כשר לרבנן אבל לכתחילה אסור לגרש בו [ה] ורבינו תם גרים לקמן וכן נמצא בפי׳ רבינו חננאל והא איכא שלוש מלכות וכו׳ ולא פריך משלוש מלכות אלא מבבא שאחריה דהיה במזרח וכתב בתערב: נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא. פירש בקונטרס דנישאו גזרינן שמא ימרו חלק זה ונשא זה וגירש ונמצא זה מחזיר מלוכתו אבל זינו דהכי גזרה בעלמא הוא לא חשדי לה בחלוצה וקשה לר״י דמאי קאמר בסמוך דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים כיון דהך גזירה גופה שייכא בה דלשון מיחלפא משמע דהכא לא שייכא ההיא גזירה ועוד למאי דאמרי נישאו וה״ה לזינו מאי ס״ד כיון דההיא גזירה דמיחלפא באשה שהלך בעלה כו׳ לא שייכא אלא בנישאו ועוד אמאי לא דייק נמי הש״ס בהאשה רבה (יבמות דף לב.) גבי אמרו לה מת בעלך ונישאת נישאת אין זינתה לא כדדייק הכא ואור״י דאי שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם דלא כרב המנונא בנישאת נמי לא גזרי׳ בה שמא ימרו חלק זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו כיון דזינתה במזיד לא מיתסרא דהכי אמרינן בהאשה רבה (שם דף לד.) גבי מי שהלך אשתו למדינת הים דאשה שהלך בעלה למדינת הים אסור להחזירה משום דבמזיד מיתסרא בשוגג נמי גזרו בה רבנן שמא ימרו גירש זה ונשאה זה והכי פירושו נישאו אין מדלא נקט זינו דהוה משמע תרוייהו ונקט נישאו שמע מינה נישאו דוקא אבל זינו לא משום דמיחלפא באשה שהלך וכו׳ אבל בגופה לא שייכא כיון דבמזיד לא מיתסרא ומשני נישאו והוא הדין לזינו וכיון דזינתה אסורה ליבם כדרב המנונא בנישאת נמי גזרינן בה שמא ימרו חלק זה ונישאת איכא דאמרי נישאת והוא הדין לזינו השתא לא מסתבר טעמא דמיחלפא כו׳ ולהכי קאמר לימא מסייע ליה לרב המנונא דאי בנישאת נמי ליכא למיגזר בה בגופה ודמי אף ע״ג דליכא למיגזר בה מכל מקום מיחלפא באשה שהלך כו׳ וה״ה דהוי מצי למידחי הא מני ר״ע היא דמשוי חייבי לאוין כערוה ורב המנונא אליבא דרבנן קאמר כדאמרי׳ ליה בסוטה בפ״ב (דף יח:) אלא עדיפא מיניה קא דמי שאין צריך להעמידה כר״ע ואפי׳ הכי ליכא סייעתא לרב המנונא מיהו מלא רבינו יהודה בתוספתא דקתני על מתניתין דברי ר״מ שאמר משום ר׳ עקיבא דמשמע דכרבנן לא מתוקמא מתניתין לפי זה חולקת על הש״ס שלנו: [ו]כתב גט לאיש ושובר לאשה. ליכא למידק מהכא דכותבין שובר דהיכא דלא אפשר ודאי כותבין כדאמר בהכותב (כתובות פט:):

לא

ג) [לקמן פט:], כ) סם, ג) יומא לב. לקמן פמ: [פט:], ד) [רש"ל דמילתא מיתא במסנה עדיות פ"ג מ"ו] אבל הן דאמר ר' דוסא וכי מה עשה לה ליתא שם ולכך שפיר גרסי' דתניא], ה) מנוסות לו: [עדיות פ"ג מ"ו], ו) נרכות לה:, ז) ג"ז שם וכ"מ פז:, ח) קדושין פה. עדיות פ"ד מ"ו [תוספתא דעדיות פ"ג ע"ס ע"ס], ט) נעיל עג:, י) [לקמן פט.], כ) [לקמן פח:, ל) [דברים כז], מ) שיך לעיל פ:, נ) [עי' טרכמון],

לעזי רש"י

פריוו"ץ [פריב"ץ]. מגיר, מורגל.

תוספות רי"ד

לאלתר ואם נשאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני זכות הראויה לשני שמשיצאת מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה להנשא לשני ומדקמפרשי אמוראי למילתא דרבי אלעזר ש"מ דהלכתא כותיה ומסתמא [הלכתא] כותיה דרב אדא בר אהבה דדיקא מתניתין כותיה ופירוקא דשמואל שינויא היא ואשינויא לא סמכינן: **מתני'** כתב לגרש את אשתו ונמלך ב"ש אומרים פסלה מן הכהונה ובה"א אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה: שלח ליה רב יוסף בריה דרב מנשיא לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליו קול איש פלוני כהן כתב גט לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו שלח ליה תצא והדבר צריך בדיקה מאי צריך בדיקה אילימא דאי מיגליא מילתא דקרי אינשי מתא לנתינה כתיבה דלמא כתב ונתן קאמרי והאמר רב (שמואל) [אשי] כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה. פי' ואע"ג דאמרינן בפירקין דלקמן דחיישי' לקלא ה"מ קלא דקמי נישואין כדתנן יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת ואסורה לינשא עד שיתן לה אותו פלוני גט אבל לאחר נשואין לא חיישינן חו נשואה ועומדת היא והיכי אמר תצא ומהדר מאי תצא דאמר שמואל משני שאם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון שיאמרו חללים הם שהרי הוציאוה מן השני מפני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר כיון דמפקת לה משני ולא מפקת לה מראשון אתו למימר סמוך למיתה גירשה הראשון ולפיכך הוציאוה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא הואיל ולא אפיקנה מראשון: **מתני'** המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני ובה"א צריכה הימנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גם בה: כנוסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גט קרח הכל משלימים עליו דברי בן נגס ר' עקיבא אומר אין משלימים עליו אלא קרובי' הראויין להעיד במקום אחר: איזהו גט קרח

זכות הראויה. משילמתה מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה לינשא לשני: **איש פלוני כהן.** מעשה בא לפניו שכתב כהן לגרש את אשתו ויצא קול בעיר על כך שכתב לה גט: **מהו.** מי מפקינן לה מיניה משום קלא שלא יאמרו גירשה והחזירה ונמלא כהן מחזיר גרושתו: **תצא.** מפני הקול אבל הדבר צריך בדיקה קודם שנוציאנה ממנו: **דאי מבטלינן קלא.** אם נוכל לשתק בני העיר ולהוציאה מן הקול הזה לא תצא מבעלה: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** לא היו נוהגין דייני העיר לשתקם מפני המשך שלא יוציאו קול ולא שמחזיקים ידי עוברי עבירה דהכי אמרינן בהמגרש[1] בסורא מבטלי קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא: **דאי קרו לנתינה כתיבה.** אם רגילין בעיר לקרות לנתינה כתיבה הוי קול שהרי אומרי' שכתב לה והאי כתב נתן הוא דהא קרו לנתינה כתיבה. ואי לא קרו לנתינה כתיבה אין זה קול ולא יחשדוהו במחזיר גרושתו שהרי לא יצא קול שנתן אלא שכתב ופרכינן נהי נמי דקרו לנתינה כתיבה אמאי מפקינן לה בהכי וכי לכתיבה גופה מי לא קרו לה כתיבה ומאן לימא לן דהאי כתב דקא אמרי נתן הוא דלמא כתיבה בעלמא הוא: ומשנינן **אי מיגליא מילתא.** שרגילין בני העיר לקרות לנתינה כתיבה אע"ג דלכתיבה לחודא נמי קרו כתיבה מחמרינן למיחש לקלא ומחמרינן כתב ונתן קאמרי ותצא מפני חשד הקול: **כל קלא דבתר נשואין כו'.** אע"פ ששנינו בהמגרש[2] דחיישינן לקלא דתנן יצא שמה בעיר מקודשת לפלוני מקודשת ואסורה לינשא לאחר עד שיתן לה אותו פלוני גט ר"מ משילא הקול קודם שתנשא לאחר אבל יצא לאחר נשואין לא חיישי' ליה חו נשואה ועומדת לכהן זה הרי ימים ושנים ומפני שיצא עליה קול גילוסין נוציאנה מתחתיו הא קלא דבתר נשואין הוא: **מאי תצא נמי תצא משני.** אם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה זה כמה שנים. ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון לומר חללים הם שהרי הוציאוה מן השני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר מאי תצא דלמא כתב ונתן קאמרי דאמר שמואל משני שאם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה זה כמה שנים ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון שיאמרו חללים הם שהרי הוציאוה מן השני מפני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר כיון דמפקת לה משני ולא מפקת לה מראשון אתו למימר סמוך למיתה גירשה הראשון ולפיכך הוציאוה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא הואיל ולא אפיקנה מראשון: **מתני'** המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בש"א אינה צריכה ממנו גט שני ובה"א צריכה ממנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה ממנו גט שני מפני שאין לבו גם בה: כנוסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גט קרח הכל משלימים עליו דברי בן נגס ר' עקיבא אומר אין משלימים עליו אלא קרובי' הראויין להעיד במקום אחר: איזהו גט קרח

לא כל הימנו לאבד זכותו של שני. ואם תאמר לרב אדא בר אהבה דמוקי לה בשאינה מה שפירש בקונטרס משום משנא דקטוניא מה קטוניא שייך דכיון דישאלת לשני לא מצי להחזירה דתנא מזה ומזה וי"ל דפעמים דאין הבעל שם על לבו שאסור להחזירה ועושה קטוניא: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** אפילו ע"י עדים והא דאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף נב.) וכפ' שני דכתובות (דף כו: וש"ס) גבי מעלין לכהונה על פי עד אחד דמבטלין קלא התם משום דנפסל מתרומה לעולם אבל משום דנאסרה לבעלה משום גרושה אין לבטלו א"נ שאני התם דלתרומה דרבנן אין לחוש מי מבטלי קלא: **דורות אחרונים** ר' דוסא. אע"ג דבאלו נערות (כתובות דף לו:) קאמר ר' יוחנן רבי יהודה ור' דוסא אמרו דבר אחד והכא קאמר ר"י גופיה בא ורואה שלא כדורות כו' גם על עצמו היה קורא מגר מי נמי לאו דבר אחד ממש קאמר שלא היה מיקל כמו ר' דוסא ובכמה מקומות אמרינן אמרו דבר אחד אע"פ שאינן שוין: **וכי** מה עשה לה ערבי זה. לרבותא נקט דאפילו ערביים שנשופין בזימה כדאמרינן בפ"ב דקדושין (דף מט:) י' קנין זנות ירדו לעולם כו' נטלו ערביים ואחת לכל העולם אפ"ה ליכא למיחש: **טרקסמון.** לשון שער כמו טרוקו גלי (ברכות דף כח.) ובערון[1] פי' טרקסמון מין ירק דבמשניו' משיב ירק שמנו טרקסמון רואה לומר דלך שמכניסין ירק שפטור ממעשר ואין נראה דא"כ הא"ל ירק סתם ועוד נ"ע במשניות אם ירק טרקסמון פטור אפילו מדרבנן: **דרך** גנות כדי לפוטרן מן המעשר. היינו דווקא אכילת ערלי אבל אכילת קבע אסורה כדאמר רבי אושעיא (פסחים דף ע.) מעריס אדם על תבואתו ומכניסה במין שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואכילת בהמה אכילת ערלי הוא כדתנן (פאה פ"ח מ"ו) מאכילין לבהמה ולחיה ולעוף עד שיתמרח בכרי: **ורבי** יוחנן אמר **אפילו** חצר קובעת. וא"ת ור' יוחי היכי פליג עליה והא כמה תנאי אית להו דאחצר קובעת כההוא דמייתי בפ' יוצא דופן (נדה מז:) מי זו היא אחר שקובעת למעשר רבי ישמעאל אומר שהכלים נשמרים לתוכה כו' וכן (בילה לה.) היה אוכל בשאכול ונכנס מגינה לאחר ר"א אומר יגמור ור' יהושע אומר לא יגמור וי"ל דרבי יוחי מוקי להו מדרבנן אבל מה"ת צריך שיראה פני הבית אבל אין לתרץ דהא דאחצר קובעת היינו דבעינן שיצא דרך אחר לבית אבל אחר לבד אינה קובעת אפי' מדרבנן דההוא דהיה אוכל בשאכול משמע דאחר קובעת בלא בית וכן בכמה משניו' ועוד הקשה ה"ר אלחנן דההוא בסוף פ' יוצא דופן (נדה דף מז:) מסיים בה אבי ר' יהודה אומר שתי חצרות זו לפני' מזו הפנימי' מייתא והתילונה פטורה ואי צריך להביא לבית פשיטא דלעולם לא יתחייב עד שיכנס דרך פנימית כי דרך חילונה לבדה לא יוכל לבא: בית

מה אוכלת, כיצד האשה שאמרה נשתיתי וטהורה אני אוכלת ואם יש עדים שנבית והיא אומרת טהורה אני אינה אוכלת, במס' עדיות (שם). דרך טרקסמון. דרך שערי החצר והבית (ברכות לה:). אין הטבל. אפילו מיתרו בכרי בשדה (ב"מ פז:) **מתחייב** במעשר. מן הטורה, אבל אכילת קבע אסור לאכול מדרבנן (ברכות לה:). **עד שיראה פני הבית.** פתח כניסה וחיצה (שם) שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות (ב"מ פז:). **שנאמר ואכלו בשערך.** ונתת לזוי וגו' משנה שנכנס לשערך (שם). **ולנה עמו בפונדקי.** אפילו לאחר זמן (קדושין טה:). **מחלוקת.** ב"ש וב"ה בנתגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמלרבי לה ב"ה גט שני, בשראוה שנבעלה. אבל לא לאוה לא חייבין (לעיל עג:).

מה א מתי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ג סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ג וסימן ו סעיף ג: **מט** ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ד: **נ** ג מתי' פ"י שם הלכה כ [ופי"ז מהל' אישורי ביאה הי"ט] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן ו סעיף ג: **נא** ד מתי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג: **ה** [מתי' פ"ג מהל' מעשר ה"ד ופ"ד שם ה"ח] טו"ע יו"ד סי' שלא סעיף פג]: **נב** ו מתי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ג ופ"ד הלכה ז סמג עשין קלה טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף פג: **נג** ז מתי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סע"ל:

תורה אור השלם

1. וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכֹל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי:

דברים כו יג

2. כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתֶךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ:

דברים כו יב

מוסף רש"י

כל קלא דבתר נישואין. כל קול שיצא על האשה משנישאת ולא יצא עליה קול קודם נשואין, לא חיישינן ליה. כגון אם נישאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה לא מפקינן לה מיניה אלא בעדות ברורה חו נשואה ועומדת היא (לקמן פח: וכנ"ל יבמות צב.) או: ניסת היום ואח"כ יצא קול שהיום היא מתקדשה לאחר קודם נישואין, לא חיישינן ליה לאסורה על בעלה ולא להצריכה גט מבעל הקול, אלא אתה מצריכה גט ממנאת אוסרה על זה דמחזקת לקלא ומתלא זה בועל אשת איש וקיימא לן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל (לקמן פפ:). שבויה. בת כהן, אוכלת בתרומה. ולא מחזקינן לה בחזקת בעולה לפסול לה המתלגה בביאתו (כתובות לו:). **מפני שמיעך לה.** לעומר אין מהגין כהן הפקר לאותן בבעילה אלא לשחק עמהן. רבנן פליגי אדרבי דוסא ואמרו יש שבויה אוכלת ויש שאינה אוכלת. **דרך טרקסמון.** דרך שערי החצר והבית (ברכות לה:). **אין הטבל.** אפילו מיתרו בכרי בשדה (ב"מ פז:) **מתחייב** במעשר. מן הטורה, אבל אכילת קבע אסור לאכול מדרבנן (ברכות לה:). **עד שיראה פני הבית.** פתח כניסה וחיצה (שם) שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות (ב"מ פז:). **שנאמר ואכלו בשעריך.** ונתת לזוי וגו' משנה שנכנס לשעריך (שם). **ולנה עמו בפונדקי.** אפילו לאחר זמן (קדושין טה:). **מחלוקת.** ב"ש וב"ה בנתגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמלרבי לה ב"ה גט שני, בשראוה שנבעלה. אבל לא לאוה לא חייבין (לעיל עג:).

עין משפט נר מצוה

מח א מתי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ג סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ג וסימן ו סעיף ג: **מט** ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ד: **נ** ג מתי' פ"י שם הלכה כ [ופי"ז מהל' איסורי ביאה הי"ט] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן ו סעיף ג: **נא** ד מתי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג: **ה** [מתי' פ"ג מהל' מעשר ה"ד ופ"ד שם ה"ח] טו"ע יו"ד סי' שלא סעיף פג]: **נב** ו מתי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ג ופ"ד הלכה ז סמג עשין קלה טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף פג: **נג** ז מתי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סע"ל:

בית שמאי סברי אדם בועל בעילת זנות. ואע"ג דבינמות פ' ב"ש (דף קז.) אמרי ב"ש דאין ממאנין אלא ארוסות ולא נשואות ומפרש רב יוסף ורבה טעמא דב"ש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולהכי נשואות אין יכולות למאן דלאו אדעתא דהכי נסבה איכא למימר דהתם כיון שראויו שקידשה ודאי אינו רוצה לבעול בעילתו בעילת זנות אבל הכא שלא ראויו הקדושין סברי דבועל בעילת זנות וב"ה סברי לעולם אין אדם בועל בעילת זנות ואע"ג דאין להו התם אפילו נשואות ממאנות היינו משום דכיון שע"י קדושין [1] ונשואין בא עליה לא חשיב ליה בעילת זנות כדאמרי' התם: **בגט** קרח תצא מזה ומזה. הא דלא תני לה בהדי הנהו דלעיל אומר ה"ר יוסף דאיידי דתנא לעיל כתב סופר גט כו' תנא כתב לגרש את אשתו והדר תנא המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דהוי נמי פלוגתא דב"ש וב"ה כמו כתב לגרש כו' והדר תנא גט קרח: **וכל** הדרכים האלו בה. לקמן בפ' בתרא (דף פו.) מוקי לה רר"מ אבל לרבנן תנא והולד כשר:

דב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה סברי [6] אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל אינה צריכה הימנו גט שני תנן ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני שאין לבו גם בה ואי בשראוה שנבעלה [7] מה לי מן האירוסין ומה לי מן הנשואין אלא מתני' בשלא ראוה שנבעלה ור' יוחנן דאמר כי האי תנא דתניא [8] א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שאינה צריכה הימנו גט שני על מה נחלקו על שראוה שנבעלה שבש"א אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובה"א אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה במאי פליגי [9] דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה ב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה וב"ה סברי [2] אמרינן הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני דכיון דאין לבו גם בה לא אמרינן הן הן עדי ביאה ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן [3] הלכה כסתם משנה ואוקימנא למתניתין בשלא ראוה שנבעלה [4] אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן: **מתני'** [5] כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה גט קרח הכל משלימין עליו דברי בן נגס ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר ואיזהו גט קרח כל שקשריו מרובין מעדיו: **גמ'** מ"ט דגט קרח [10] גזירה משום כולכם: גט קרח הכל משלימין עליו: ור"ע עבד מאי טעמא לא דאתו למימר כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא עבד היינו טעמא דדלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תנן ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דאתו למימר שחררוי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד אלא מאי איכא למימר קרוב כולי עלמא ידעי דקרוב הוא ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר ואיזהו גט קרח כל שקשריו מרובין מעדיו: **גמ'** מ"ט דגט קרח [10] גזירה משום כולכם: גט קרח הכל משלימין עליו: ור"ע עבד מאי טעמא לא דאתו למימר כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא עבד היינו טעמא דדלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תנן ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דאתו למימר שחרורי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד קרוב מאי איכא למימר קרוב כולי עלמא ידעי דקרוב הוא א"ר אדא בר אהבה גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן נגס ור"ע אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב א"ל רבי זירא לרבה בר שאילתא מכדי כל שלשה במקושר כשנים בפשוט דמי מה התם קרוב לא אף הכא נמי קרוב לא אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב המנונא ורב המנונא לרב אדא בר אהבה וא"ל הנח לשלשה במקושר דלאו דאורייתא תניא נמי הכי [11] גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן נגס ורבי עקיבא השלים עליו עבד בן נגס אומר הולד כשר ורבי עקיבא אומר הולד ממזר אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב רב יוסף מתני כשר והתניא קרוב אמר רב פפא תני כשר אמר רבי יוחנן לא הוכשרו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתי לקיומי בתרי קרובים וחד כשר אמר רב אשי מתניתא נמי דיקא

מה לי מן הארוסין. הא מזיון דבעל ואין אדם בועל את אשתו בזנות לב"ה: **בשלא ראוה שנבעלה.** והא [6] דמלרכיניה גט שני משום דאמרי' כיון דלבו גם בה ודאי בעל ואין אדם בועל בעילת זנות ואיכא קדושין: **ומודים.** במן הארוסין דכל כמה דלא חזינן לא אמרינן בעל דהא לא גייסי אהדדי: **הן הן כו'.** כלומר כיון דרגלו שנתייחדו אין צריך עדות של ביאה גדול מזה ודאי אין אדם בועל בעילת זנות דגייסי אהדדי לא פרשו זה מזה: **מי אמר ר' יוחנן הכי.** כלעיל דהיכא דלא ראוה שנבעלה לא בעי גט: **מתני' גט קרח.** מפרש בסיפא דמתני' שקשריו מרובין מעדיו. בב"ב (דף קס:) אמרי' דתקון רבנן גט מקושר משום דהנים קפדנים שהיו כותבין גט פתאום לנשותיהן ומתמרטין לאחר זמן ואין יכולים להחזירן ותקנו להם גט מקושר שאינו יוצא אלא בשעה שנבעלה לא בעי גט: **מתני' גט קרח.** מפרש בסיפא דמתני' שקשריו מרובין מעדיו. בב"ב (דף קס:) אמרי' דתקון רבנן גט מקושר משום דהנים קפדנים שהיו כותבין גט פתאום לנשותיהן ומתמרטין לאחר זמן ואין יכולים להחזירן ותקנו להם גט מקושר שאינו יוצא אלא בשעה שנבעלה לא בעי גט: **מי אמר ר' יוחנן הכי.** כלעיל דהיכא דלא ראוה שנבעלה לא בעי גט: **מתני' גט קרח.** מפרש בסיפא דמתני' שקשריו מרובין מעדיו. בב"ב (דף קס:) אמרי' דתקון רבנן גט מקושר משום דהנים קפדנים שהיו כותבין גט פתאום לנשותיהן ומתמרטין לאחר זמן ואין יכולים להחזירן ותקנו להם גט מקושר שאינו יוצא אלא בשע

דקא מדלג וחני חד חד. שהולך ומחסר העדים מן הקטנים אחד אחד בכל דילוג ודילוג שמנה במשנתנו לא דילג אלא אחד במנין הקטנים: **שמע מינה האי קרוב חתים.** בין בתחילה קודם לכשרים בין באמצעו בין בסופו: **מדלא קבע ליה מקום.** לקרחה במתני': **ושמע מינה.** מדלא קבע מקום שמע מינה דכל גיטין ושטרות מקוטרים היוצאין בצדין להעיד על חתימת העדים לקיימו: **מכל מלמא.** סהדי דחתימי ביה שיכירו עדי השוק את חתימתן מקיימין ליה לגיטא ואפילו הן מפוזרין כגון אם יש בו י' עדים ועדי השוק מכירין את כתב הראשון והשלישי והחמישי ולא בעינן שיכירו אותן שלשה רלופין: **דאי ס"ד בעינן רלופין.** אמאי לא סוכסרו בו אלא השלמת קרוב אחד ומשום דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים ואד כשר כדאמרינן לעיל: **ליקבע ליה מקום.** להשלמת קרובים: **או בחמילה.** קודם לשנים הכשרים בכל שלשה ושלשה החתומין בו: **או באמצע.** כל ג' וג' חתומין יכשיר קרוב אחד כגון כשר וקרוב וכשר וחוזר וחותם כשר וקרוב וכשר וכן לעולם: **או בסוף.** כל ג' וג' יקבע מקומו: **ולכשר ביה.** קרובים טובא ואיכא למיחש דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים ואד כשר דהא לא משכחת שני קרובין בכל ג' לוסין שבו שאין לך בו שנים קרובים שלא יהא הפסק ב' כשרים ביניהם אלא מדלא אשכח תקנתא להשלמת שני קרובים בקביעות מקום שמע מינה לא בעינן רלופין הלכך חיישינן דלמא מקיים ליה בקרובין מפוזרין: **כי אתו לקמיה דר' אמי.** גט מקושר שלא הזמין לו עדים למנין קטריו והסופר והעדים בפנינו ועדיין לא נמסר לה: **א"ל כו'.** כגון גנס: כן הוא עיקרה של סוגיא זו ולא שמעתיה כן אלא כגירסתה בקונטרס מורי הזקן:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. ואמר לה. בשעת מסירה: **גמ' על מנת הוא.** על מנת שלא תנשאי לפלוני: **אבל בעל מנת מודו.** דבגט לא שייך שהתירה במסירת הגט לכל אדם אלא שהתנה עמה על מנת שלא תנשאי לזה ואין זה אלא כתנאי בעלמא: **אלא של עובדי כוכבים.** דכתיב אחזתכם: הכא

צא והשלם עליו עבד מן השוק. אומר ר"י דהן דהכא פליג אדמזקיה דאמר בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסב:) מילתא בקרובים כשר דמשמע דוקא קרובים כשרים למילוי ומעשה בא לפני רבינו משולם באחד שכתב גט לאשתו והחתים עליו ב' עדים ואחר זמן החתים עליו עד שלישי והכשירו מסברא דהא דאמרינן דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה היינו בשנים או שזימן שלשה יחד שאין הגט יכול להיות בפחות מז יחתמו כולם זה בפני זה אבל כשהגט נגמר בשנים ולא היה אז דעתו להחתים יותר כשחזר והחתים שלישי אין נפסל בכך כיון שנגמר ע"י הראשונים ור"ת הביא ראיה מכאן דכשר דלישנא דלא והשלם עליו עבד מן השוק משמע שכבר חתמו הראשונים ולא היה צריך כי אם להחתים אלמא כיון שכבר הוכשר הגט ע"י הראשונים אז לא אפשר עדיין לא נמסר לה אם שפירש ועדיין לא נמסר לה ר"ל שהעדים לא חתמו עדיין ולהכי לא נמסר לה וחותמין כולן זה בפני זה אך מה שפי' שהסופר בפנינו בחנם פירש דמה לנו אם אם הלך לו הסופר וכן פירש הר' אלחנן דנראה לפוסקו דכיון שבא להחתים שלישי גילה בדעתו שלא יהא גט עד שהחתים שלישי וחתימתו אין כלום כיון שלא חתמו זה בפני זה: **גזירה משום בולבם.** פירש בקונטרס דמסתמא למנין קטריו היו עדיו מתחלה וחיישינן דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד מהם שלא חתם וחימה מאחר דפסלינן גט קרא משום כולכם מאומו טעם נפסל קרוב להחתים בתוכו כדאמרינן לעיל בפ' ג' (דף יח:) דאם אמר הבעל כולכם למ"ד משום עדים נמצא אחד מהן קרוב או פסול פסול הגט ויש לחלק דהכא במקושר דעדיו ג' הכשירו בו אחד קרוב ולעיל בפ"ג (שם ד"ה אמרי) אתרכתי:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. אבל בעל מנת מודו ליה. לכאורה היה נראה דדוקא בעל מנת שלא תינשאי מודו דלא הוי שיור משום דהותרה אלנו בזנות אבל בעל מנת שלא תיבעלי ולא תינשאי הוי שיור כמו חוץ ולהכי נקט בברייתא בסמוך על מנת שלא תינשאי גרידא דבשלא תינשאי ולא תיבעלי מודה ר' אליעזר דהוי שיור כמו חוץ וכן משמע קצת דהא לקמן פריך מרבי יוסי הגלילי דאמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה במאי מי בעל מנת הרי הותרה אלנו בזנות אלא בחוץ ומי בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי קאמר רבי אליעזר נמי לא הוי שיורא מאי קאמר הרי הותרה אלנו בזנות ועוד למאי דמוקי לה בחוץ אדמקשה ר' יוסי הגלילי לרבי אליעזר מחוץ ליפרוך להו לרבנן דמודו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי דלא הותרה אלנו בזנות ומיהו נראה לר"י דאפילו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי מודו רבנן דלא הוי שיורא דכיון דאין אוסרה אלא בלשון תנאי הוי כאילו הותרה לכל ולהכי לא מצי פריך מידי רבי יוסי הגלילי אדרבנן וכי קאמר אילימא בעל מנת הרי הותרה אלנו בזנות הוה מצי למיפרך שאפילו לא הותרה אלנו בזנות כגון על מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי דהרי הותרה לכל כיון דלא אסרה אלא דרך תנאי אלא נקט קושיא פשוטה ע"מ שלא תינשאי גרידא הנזכר בברייתא דאל"כ אדמפליג בסמוך בין ע"מ לחוץ לפלוג בע"מ גופיה ועוד דקאמר או דלמא האי אלא ע"מ הוא כו' אף על גב דבשלא תסיר נשואין ובעילה אפ"ה לא הוי שיור אף על גב דבחוץ מודו להו ובסמוך דקאמר ומתניתין דאוקימנא בחוץ מאי טעמא דרבי אליעזר אבל לרבנן אפילו בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי אמי שפיר מידי דהוי אבל תנאים דעלמא:

אמר רבינא תא שמע כל הבתים כו'. ומדתנן גרים זבחים (דף ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין אלא שלא עלו לבעלים לשם מובה לא הוה מצי לאיתויי ראיה דהתם לא שייך לא על מנת ולא חוץ ואותו אלא לא הוי אלא לשון רק או אבל: שרבי

מסורת הש"ס

ה) [גי' הרא"ש דר' יגאיר], כ) [עי' תוס' לקמן פד: ד"ה אם כתבון], ג) מ"ל מידי דהוי אבל תנאי דעלמא, ד) גנעיס פי"ב מ"ה,

תורה אור השלם

1. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזָּתְכֶם: ויקרא יד לד

תוספות רי"ד

אמר אביי האי קרוב חתים בין בתחלה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קא קבע ליה מקום. פי' וה"ה נמי בפשוט אם היו חתומים בו ד' וה' עדים ונמצא א' מהן קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ולא חיישינן לקרוב בכל היכא דאיתא חתום ואי ק' הא אמרן לעיל בהמביא תנין מיתחם בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול דאתי לאיתלופי בקיום שטרות דעלמא יש לתרץ התם חתום קרוב תחילה ואין שם עדים אחרים והרואה סובר שעל הקרוב סומך אבל הכא כבר חתום הוא בכשרים ואינו חותם בקרוב אלא על הקשר קרח וידועים שעל שאר העדים סומכין כדתרצינן התם גבי מילאהו בקרובים כשר: ושמעת מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופים דאי ס"ד בעינן רצופים ליקבע ליה להאי קרוב מקום או בתחלה או באמצע או בסוף ולזיכשרו ביה טובא פי' וה"ה לפשוט שהיו חתומים בו עדים הרבה מכל תרי מנייהו מקיימי ולא בעי' רצופים פי' שכך הם שנים בפשוט כמו ג' במקושר:

סליק פירקא

המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ואם כתבו בחוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. פי' בעת שמסר לה הגט לא אמר הרי זה גיטך סתם אלא אמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני: כיצד יעשה וכו'. פירוש שהגט לא נתבטל בכך ובכשרותו עומד אלא שהנתינה הראשונה לא היתה יפה ויטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ודוקא יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בכשרות אז היא מגורשת אבל אם לא נטלו ממנה וחזר ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אינו כלום דבעינן נתן בידה ונתינה ראשונה כיון שהיתה בפסול כמאן

דליתא דמיא הילכך בעינן נתינה בכשרות והאי דתני שיאמר לה בנתינה שניה הרי את מותרת לכל אדם לאו דוקא אלא אם אמר לה הרי זה גיטך סתם די לנו דכשאומר לה הרי זה גיטך סתם הכי משמע שתהא מותרת לכל אדם אלא מפני ששנה תחילה אלא לפלוני חזר ושנה הרי את מותרת לכל אדם ולאו דוקא אלא שאמר לה הרי זה גיטך סתם דיו דהאי דתנן לקמן גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי לא שיהא צ"ל לה בעת המסירה דומיא דקתני ר' יהודה אומר ודין דיהבי ליך מנאי שאין זה (מכבר) [מדבר] אלא שיכתבנו בגט לא שיאמר לה בפה כך וכך הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי אבל במסירתו לה אינו צ"ל אלא הרי זה גיטך סתם שבכתיבה מתגרשת האשה לא באמירה וכיון שהגט כתוב כהלכתו אומר לה הרי זה גיטך והיא מגורשת: איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או ע"מ הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר ליה בגט אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא ע"מ הוא ובע"מ הוא דפליג רבי אליעזר עליהו דרבנן אבל בחוץ מודה להו דהא שייר ליה בגט אמר רבינא ת"ש כל הבתים מיטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת ע"מ הוא ע"מ דלא מיטמאו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמאו בתי ישראל הא בנטמאו בתי עובדי כוכבים לא מיטמאו בתי עובדי כוכבים מי מיטמאו בנגעים אחוזתכם אמר רחמנא אחוזתכם מיטמא בנגעים ולא אחוזת הכנענים

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ח:

ב מיי' ומגמ' שם טוש"ע שם וסימן קמז סעיף ב:

ג מיי' שם הלכה נז סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ח:

ד ד מיי' פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' יא:

ה ה מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה נז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

אלא לאו ש"מ חוץ הוא ש"מ ודוקא בחוץ פליגי רבנן אבל בע"מ מודו והכי נמי אמרינן לקמן ת"ר כל התנאים פוסלים בגט דברי רבי וחכ"א כל שפוסל בפה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בפה פוסל בכתב ע"מ שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב וכתב ר"ח ז"ל ואסיקנא בחוץ פליגי והלכה כחכמים אבל בע"מ תנאה הוי ולכשימות זה שנאסרה עליו הרי היא מותרת לכל אדם שהרי נתקיים התנאי ואינו נ"ל שאינה זקוקה להמתין עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו אלא מיד היא מותרת לינשא לכל אדם חוץ מאותו פלוני דהכי אמרינן לקמן בהלכתי' ת"ר לאחר פטירתו של רבי אלעזר נכנסו ד' זקנים להשיב על דבריו ר' טרפון ורבי יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא נענה ר' טרפון ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה שהוא גורם לעקור דבר מן התורה ואי אמרת דאסורה להנשא לאחר כל זמן שזה שנאסרה עליו קיים היאך גורם לעקור דברי התורה והרי אסורה היא להנשא לכל אדם כ"ש לאחיו ואם עברה ונישאת לאחיו בעבירה נישאת לו שהרי עדיין לא נתקיים התנאי והיאך תהיה בת יבום שלא היו נישואיו נישואין אלא ודאי מכאן מוכיח שמיד היא מותרת לינשא לכל אדם ולא חיישינן שמא תתאלמן או תתגרש וחנשא לזה ויחבטל הגט. תו אמרינן נענה ר' עקיבא הרי שהלכה זו ונשאת לא' מן השוק והיו לה בנים ונתאלמנה או נתגרשה ועבדה ונשאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומוקמינן לה דדבי עקיבא סבר דבע"מ פליגי אלמא תפשוט מהכא דמאן דשרי בע"מ לא מזקקינן לה לאמתוני עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו ותו דפריך עליה רבא ואמר אי הכי בכולהו תנאי דלמא לא תינסיב דדלמא לא מקיימא

תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים מכאן מוכיח דקים ליה לרבא דבכל תנאים דעלמא מתירין אותה לינשא מיד ולקמן נמי בהרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות. פי' המורה הרי זה כריתות מיד והיא תתקיים התנאי וכ"כ גם בעל ה"ג כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות ומיקיים תנאיה וכ"ת לכי מיית איהו למה לה גיטא (אלא ודאי ש"מ) דכל תנאה דבידה לקיימו אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאך. ואי ק' היכי אמרינן דבכל תנאין דעלמא שרינן לה לאלתר והא אמרן לעיל בפ' מי שאחזו תניא הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או אבד הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן אלמא כל זמן דלא מיקיימה תנאה אסורה להנשא והכא היכי שרינן לה מיד. תשובה כל זמן שמתנה ואומר לה ע"מ שתעשי דבר פלוני תלה קיום הגט בעשיית המעשה שאם תעשה האשה אותו המעשה הגט קיים ואם לאו אינו קיים כגון שתתני מאתים זוז או שתניקי את בני או שתשמשי את אבא וכיוצא בהן בכל אלה עשיית מעשה האשה היא באה כדי לקיים הגט ומ"ה אין הגט קיים אלא בעשיית אותו המעשה שהרי הבעל תלה קיום הגט בעשיית אותו המעשה אבל כשאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תנשאי לפלוני ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני וכיוצא בהן שעשיית המעשה אינה באה לקיום הגט אלא לבטל הגט שאם תנשאי לו או תשתי יין נמצא גט בטל לא תלה הבעל קיום הגט בעשיית המעשה אלא הגט גמיד ובלבד שתזור האשה שלא תעשה אותו המעשה שיתבטל הגט בשבילו והילכך אע"פ שעשיית המעשה מבטלת הגט למפרע אפ"ה מתירין אותה להנשא מיד ולא חיישינן שמא